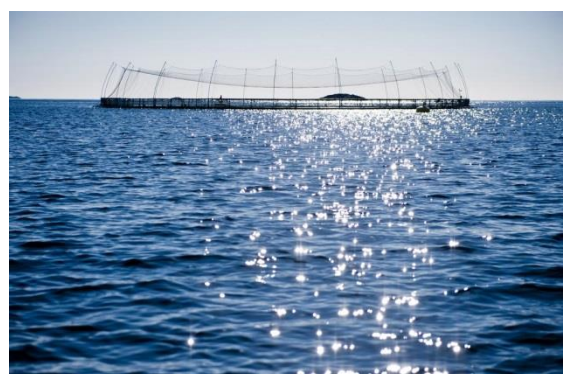

Forsknings- og kunnskapsutviklingsplan Jærmuseet

01.01.2018 – 31.12.2020

Forskningsplan Jærmuseet

Innhald

1 Innleiing	s. 3
1.1 Om Jærmuseet	s. 3
1.2 Om forskning	s. 3
1.3 Om museet som forskingsinstitusjon	s. 3
1.4 Kunnskapsutvikling i Jærmuseet	s. 4
1.5 Tidlegare forskingsplanar i Jærmuseet	s. 4
2. Status for forskinga i Jærmuseet	s. 5
3. Mål for forskinga	s. 6
4. Organisering av forskinga	s. 7
5. Prioriterte prosjekt i planperioden	s. 8
5.1 Forskningsprosjekt i planperioden	s. 8
5.2 Forskningsførebuande prosjekt i planperioden	s. 9
Vedlegg	s. 10

1. Innleiing

1.1 Om Jærmuseet

Formål

Jærmuseet blei stifta i 1985 og er regionmuseum for kommunane Randaberg, Sola, Sandnes, Gjesdal, Klepp, Time og Hå. Frå 2003 er Jærmuseet også regionalt vitensenter for Sørvestlandet. Jærmuseet er ein møteplassen mellom natur, kultur og teknologi. Me forvaltar og produserer kunnskap og formidlar kunnskapsbaserte opplevingar.

Forskning og kunnskapsutvikling er eit hovudmål i strategiplanen 2014-2020, og me har følgjande målsettingar:

- A. Auka vitenskapleg kompetanse i personalet
- B. Forsking og kunnskapsutvikling med vekt på samtid og nær fortid med
  - Nasjonal relevans
  - Regional relevans
- C. Samarbeid med andre forskingsinstitusjonar

1.2 Om forskning

Jærmuseet legg OECD (Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling) sin forskingsdefinisjon til grunn for museet sitt forskingsarbeid:

”Forskning og utviklingsarbeid (FoU) er kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap – herunder kunnskap om mennesket, kultur og samfunn – og omfatter også bruken av ny eller eksisterende kunnskap til å finne nye anvendelser.”¹

1.3 Om museet som forskingsinstitusjon

Frå St. melding nr. 49: Framtidas museum:

”Forskning og kunnskapsutvikling ved museene er et nødvendig faglig grunnlag for innsamling, dokumentasjon og formidling. Et delmål vil være økt forskningssamarbeid, både i museumsnettverket og mellom museene og forskningsmiljøer i kunnskapssektoren.”

Stortingsmeldinga legg spesielt vekt på samarbeid med andre forskingsinstitusjonar for å ”mobilisere et bredt fagmiljø”. Dei faglege museumsnettverka bør ”i enda større grad enn i dag benyttes til å utvikle innsamlingsstrategier, forskningsprosjekter og samarbeid om innsamling og forskning.” Stortingsmeldinga legg nokre føringar for kva musea bør forske på. Om gjenstandar: ”For museenes del vil det være særlig aktuelt med forskningsprosjekter om materiell kultur i vid forstand, og forholdet mellom kunnskapsbehov og samlingsutvikling vil kunne være et sentralt tema.” Om handlingsbåren kunnskap og immateriell kulturarv: ”Det er klart et behov for ytterligere å styrke kompetansen når det gjelder tradisjonelle håndverksteknikker i museene. Dette gjelder primært for å heve det faglige nivået på vedlikeholds- og restaureringsarbeidet i museene, men også for å skape en meir solid plattform for å utvikle småskala næringsbasert virksomher.”

---

¹ Kjelde: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/nhd/dok/nou-er/2000/nou-2000-7/5/1.html?id=376098>

Val av forskningstema bør bli gjort på grunnlag av ei vurdering om kva institusjon treng meir kunnskap om. Forsking i musea er underlagt dei same prinsippa som forskning generelt. Samlingane definerer som oftast tema og rammeverket for forskinga ved den einkilde museumsinstitusjonen. Forskinga er knytt til musea sine andre kjerneoppgåver, dokumentasjon, bevaring og formidling. Målet med forskinga er ny eller auka kunnskap innanfor eit fagtema, kvalitetssikra etter vitenskaplege kriterium og vurdert av ein fagfelle.

1.4 Kunnskapsutvikling i Jærmuseet

All forskning og kunnskapsutvikling i Jærmuseet utgjør museet sin samla kunnskapsproduksjon. Kunnskapsutvikling, eller dokumentasjon, heng saman med forskning, men det er tale om to forskjellige prosessar. Målet med forskinga er å utvikle ny kunnskap eller sette saman eksisterande kunnskap på ein ny måte, eller inn i ein større samanheng, slik at resultatet blir ei ny forståing. Dokumentasjonen er på mange måtar forskinga sitt grunnlagsarbeid: å samle og systematisera eksisterande kunnskap.

Jærmuseet starta publisering av eiga **årbok** i 1989 og har sidan kome med ei utgåve kvart år. Her er det publisert lokalthistoriske artiklar. Ein stor del av artiklane er presentasjon av museets dokumentasjonsarbeid, skrivne av eigne medarbeidarar og prosjektmedarbeidarar. Artiklane er ikkje fagfelleverderte og er av varierende omfang. Samlingane og dei sentrale formidlingstema til Jærmuseet er utgangspunkt for museet sin forskning og kunnskapsutvikling. Hovudtema blir dermed jordbrukshistorie, industrihistorie på Jæren, Kystverket si historie, fly- og krigshistorie og Hulda og Arne Garborg.

1.5 Tidlegare forskingsplanar i Jærmuseet

Strategi- og handlingsplanen for Jærmuseet 1995-2000 inneheld eit kapittel om forskning. I 2012 utarbeida Jærmuseet sin første forskingsplan, planen ble revidert i 2015. I løpet av desse to planperiodane blei følgjande prosjekt fullført:

1. **«Noreggarden»**. Det er publisert ein fagfelleverdert artikkel, laga ein forvaltnings- og formidlingsplan for Audamotlandsgarden, og dessutan ein mal som kan danne grunnlaget for forskning og dokumentasjon av dei andre gardsanlegga til museet.
2. I 2011/2013 deltok Jærmuseet i Samtidsnettverket sitt prosjekt **Samtidskoden** der målet var å finne ein metode for dokumentasjon av endringar i kulturlandskapet på Jæren. Arbeidet er publisert i fagfelleverdert artikkel.
3. Flyplasstropen på Sola/Forus: I mai 2017 blei den fagfelleverderte artikkelen «De lette stridsvognerne på Jæren – I skyggen av den kalde krigen» publisert i Norsk Museumstidsskrift.
4. Sola Flystasjon som fremskutt NATO-base under den kalde krigen: I desember 2016 blei den fagfelleverderte artikkelen «Sola Hovedflystasjon som fremskutt krigsbasis for amerikanske flystyrker – Brudd eller videreføring av tidligere politikk?» publisert i Historisk Tidsskrift.

5. Veikrysset i havet. Om lokalisering av sjøsikringsteneste og distriktspolitikk. Innsendt til tidsskrift i desember 2017. Godkjend i januar 2018, skal publiserast i Heimen våren 2018.

2. Status for forskning og kompetanseutvikling i Jærmuseet

16 tilsette i Jærmuseet har mastergrad, hovudfag eller magistergrad, dei fleste innan fagområda etnologi/kulturvitskap, historie eller språk- og litteraturfag. Ein har hovudfag i geologi og ein er diplomarkitekt. Fem av Jærmuseet sine tilsette har konservatorkompetanse. To tilsette fekk godkjend konservator NMF i førre planperiode.

Dei færreste av desse har stillingar eller arbeidsoppgåver der forskning inngår som "rett og plikt"/ som del av stillingsbeskrivinga. Tilsette som er engasjert i forskingsprosjekta som er lista opp i planperioden skal, i samråd med næraste leiar, setje av tilstrekkeleg tid til forskning.

Museet har ein **skriftserie**: Jærskrifter som til nå har kome med fire nummer. Her publiserast bøker knytta til museets forskingsfelt: ei doktorgradsavhandling (1), to temabøker (2,3) og ei leksikalsk bok (4).

3. Mål for forskinga

Jærmuseet er ein vitskapleg institusjon som skal dokumentera regionen si historie gjennom innsamling, bevaring, forskning og formidling, invitera publikum til opplevingar, deltaking, utforsking, diskusjon og kritisk refleksjon, og særleg stimulera barn og unge si nysgjerrigheit, utforskartrøng og samfunnsgasjement. Forsking utgjer grunnlaget for formidling. Jærmuseet må drive eigen forskning og oppmode andre til å forske på sine tema for å samla sett produsera ny kunnskap innanfor dei fagområda som Jærmuseet har ansvar for. Utan ny forskning innan museet sine tema vil det vere vanskeleg å fornye museet sin formidling. Alternativet blir ei meir tilfeldig formidling som manglar den regionale forankringa. Forsking er dermed ein føresetnad for å bevare Jærmuseet sin eigenart. Forsking er med på å sikre at museet er ein kunnskaps- og ikkje berre ein formidlingsinstitusjon. Jærmuseet bør ha som mål å vere den leiande kunnskapsinstitusjonen innanfor eigne tema. I tillegg inviterer me forskarar ved andre institusjonar til å nytte Jærmuseet som arena for forskingsformidling, både ved å bidra til utstillingar hos oss og gjennom populærvitskaplege føredrag. Museet samarbeider og med ulike forskarar og fagmiljø for å kvalitetssikra formidlinga av ulike tema i utstillingane der me sjølve ikkje har tilstrekkeleg fagkompetanse.

I førre planperiode fekk to tilsette tittelen konservator NMF, i tillegg blei ein tilsett knytta til et phd-prosjekt som skal fullførast i 2021.

I løpet av kommande planperiode skal ein til av Jærmuseet sine tilsette oppnå konservator NMF. Det skal i tillegg publiserast minimum to fagfelleverderte artiklar.

4. Organisering av forskning og kunnskapsutvikling

Jærmuseet bør primært prioritera forskning innan fagområde der me sjølv har kompetanse, det vil seie innan etnologi, historie, språk- og litteraturfag. Jærmuseet vil også leggja til rette for ekstern forskning på eigne tema/samlingar. Jærmuseet samarbeider med NTNU om å leggja til rette for masteroppgåver innan naturfagsdidaktikk. Me har som mål å etablera eit liknande samarbeid med UiS. Museet deltar også aktivt i ei nyoppretta FoU-gruppe innanfor dei regionale vitensentera.

Jærmuseet har oppretta ei faggruppe av tilsette med forskarkompetanse leia av ein forskingskoordinator. Desse har eit overordna ansvar for forskinga i museet, og vil foreslå for leiargruppa kva for forskingsprosjekt som til ein kvar tid skal prioriterast, og dessutan fungere som referansegruppe for alle forskingsprosjekt i organisasjonen. Forskarforumet skal møtast minst fire gonger i året.

Kva prosjekt institusjonen vil gjennomføre, og kven som skal sette av tid til forskning er bestemt ut frå andre satsingar i perioden. Jærmuseet har ein formell samarbeidsavtale med Universitetet i Stavanger som inkluderer mellom anna eit forskingssamarbeid. I planperioden vil det vere ei målsetjing å konkretisere dette samarbeidet ved å legge til rette for at masterstudentar kan nytte seg av Jærmuseet sine arkiv for fortrinnsvis å forska i Jærmuseet sine samlingar. Fagfolk ved Universitetet i Stavanger kan også rettleia Jærmuseet sine tilsette i forskning. Jærmuseet har inngått ein avtale med Universitetet i Agder som inneberer at ein av museet sine tilsette blir tilknytta eit Phd- prosjekt fram til 2021.

I Stortingsmelding nr. 49 oppmodar Kulturdepartementet til forskingssamarbeid innan dei såkalla museumsnettverka. Jærmuseet vil delta i forskingsprosjekt innan følgjande nettverk: Samtidsnettverket, Kulturlandskapsnettverket, Litteraturnettverket, Luftfartsnettverket, Nettverket for teknologi og industri Luftfartsnettverket, Teknologi- og industrinettverket og Nettverk for tradisjonshandverk og bygningsvern. Jærmuseet er med i VFoU, et nettverk for forskning og utvikling innanfor dei regionale vitensentera. Jærmuseet er eitt av fem musé i Kystverket sitt etatsmuseum, Kystverkmusea. Etatsmuseet kjem til å organisere mist eit felles forskingsprosjekt i komande planperiode.

Jærmuseet skal ta initiativ til nye forskingsprosjekt innanfor eitt eller fleire av desse nettverka, eller delta i forskingsprosjekt som tek føre seg relevante tema.

Forsking- og kunnskapsutvikling skal leggest inn i museet sitt årshjul og handlingsplanar, og innarbeidast i arbeidsplanane til dei ulike avdelingane. Dette må innarbeidast i arbeidsplanane til dei ulike avdelingane. Ifølge Rogaland fylkeskommune sin "Regionalplan for museum" oppmodar fylkeskommunen musea til å driva forskning som oppfyller følgjande kriteria:

- "I det vitskapelege arbeidet har musea i liten grad forska på seg sjølv og dei samfunnsoppgåvene musea skal ivareta. Dette gjeld mellom anna forvaltning og museumsformidling som vil bli prioritert i denne planperioden."
- "Den materielle og ikkje-materielle kulturarven blir i ICOM sin museumsdefinisjon frå 2007 sidestilt. I dette ligg det og ei prioritering av ikkje-materiell kultur i museumsarbeid. Rogaland fylkeskommune vil prioritera forskning og kunnskapsproduksjon innan immateriell kultur."

Fylkeskommunen har førebels ikkje sett i verk noko stipendordning for forskning ved musea.

5. Prioriterte prosjekt i planperioden

I løpet av planperioden vil Jærmuseet prioritera å gjennomføra forskingsprosjekt eller forskingsførebuande arbeid innan fagområde der Jærmuseet har eit nasjonalt og regionalt fagansvar.

5.1 Forskingsprosjekt i planperioden

Jordbruk

1. «**Plantevernmiddele i Jærsk jordbruk – kunnskapsproduksjon, normdanningsprosessar og personlege erfaringar, 1930 til 2010**» PHD-prosjekt ved UiA, starta opp 1.mars 2017, ferdig våren 2021.

Kystverket

1. **Los 2020.** I 2020 er det 300 år sidan losvesenet blei oppretta i Norge. I det høvet har Kystverkmusea teke initiativ til å forska meir på loshistoria. Skissa er framleis under utarbeiding.

Havbruk

1. «**Til laks åt alle kan ingen gjera**». Forskingsartikkel som tek føre seg den norske laksedebatten i perioden 1990 og fram til i dag. Føremålet med artikkelen er å få ei betre oversikt over debatten, og deretter forklara kvifor oppdrettsnæringa har blitt så kontroversiell.

Garborgrelaterte emne

1. **Museum som minnepolitiske institusjonar.** Garborgsenteret står saman med 4 andre museum i Litteraturnettverket bak eit tverrfagleg dokumentasjons- og forskingsprosjekt om museum som minnepolitiske aktørar, gjennom å studera jubileum, dokumentasjons- og formidlingsarbeid i lys av samfunnsoppdraget til musea. Garborgsenteret fokuserer på korleis Knudaheio har blitt brukt som minnestad frå då Arne Garborg levde og fram til 1970-talet. Arbeidet har resultert i ein artikkel som blir publisert i boka *Forfattarens skriftstader. Litterære museum i norsk minnepolitikk* våren 2018. Forlag er Samlaget.

Fly-, krigs- og forsvarshistorie

Ved utgangen av 2017 tok Universitetet i Stavanger initiativ til eit tverrfagleg forskningssamarbeid med Jærmuseet omkring dei mange jagerflyulukkene i Luftforsvaret under den kalde krigen. Mellom 1950 og 1972 omkom det 161 norske jagerpilotar i Luftforsvaret si teneste. Med andre ord omkom det i snitt ein norsk jagerpilot kvar halvannen månad gjennom 1950- og 1960-åra. Dersom me ser på jagerflyulukkene under eitt kan dei sjåast på som Norges største arbeidslivsulukke. I nyare tid har ingen andre norske yrker hatt tilsvarende høge dødstall i teneste og samstundes unngått offentleg merksemd.

Prosjektet «Backfire – norske jagerflyulykker under den kalde krigen» ønsker å analysere og dokumentere korleis den kalde krigen var for dei norske jagerflypilotane. Gjennom den kalde krigen var det få, om nokon, jagerflyskvadronar, som hadde hyppigare møte med sovjetiske flystyrkar enn dei norske skvadronane. Ei analyse av den sovjetiske militæraktiviteten utanfor Norskekysten og Norges nærrområde vil danne ei overordna ramme rundt kvardagen for dei norske jagerflypilotane og dei mange ulukkene. Kva slags oppdrag utførte dei norske jagerflypilotane, og i kva grad var offentlegheita innforstått med dei dramatiske følgene denne innsatsen medførte? Vil dei mange ulukkene blant jagerflypilotar kunne forklarast som ein konsekvens av den norske innsatsen i den kalde krigen? Kan det argumenterast for at situasjonen under den kalde krigen til ein viss grad viska ut skiljet mellom krig og fred og for dei involverte og dermed «rettferdiggjorde» det store tapet av norske jagerflypilotar i «arbeidsulukker» i fredstid?

Dokumentasjon av humleproduksjon

På Jæren har det sidan 1990-talet blitt drive humleoppdrett til pollinering av tomatplantar i veksthus. Alternativet er å gjera dette arbeidet for hand. Koss kom humleoppdrettet på Jæren i gang? Og koss er stoda i dag? Det har i somme høve blitt importert humle frå Belgia, men vitskapelege rapportar åtvarar mot import av humle pga. av faren for smittespreiing. Viss humlene ikkje blir definert som husdyr, kan desse reglane omgåast. Hovudtyngda av dette dokumentasjonsarbeidet skal utførast i 2019.

5.2 Forskingsførebuande prosjekt i planperioden

Det er bruk for ny kunnskap om jordbruket og jordbruksindustrien på Jæren, også sett i samanheng med næringa elles i landet. I planperioden er målet å vurdere tema for åra som kjem.

Aktuelle framtidige forskings- og dokumentasjonsprosjekt

1. Figgjo AS. Dokumentasjonsprosjekt med fokus på Figgjo si produktutviklingsavdeling. Bedrifta har gjennom dei siste tiåra omstilt produksjonen frå servise til privathushald til bare å levera til det profesjonelle storhushald- og restaurantmarknaden. Utvikling er truleg like viktig som produksjon for å overleva som bedrift. Me ønskjer å dokumentere korleis bedrifta arbeider på dette området, både i dag og gjennom dei siste tiåra.
2. Vitskapelege rapportar åtvarar mot import av humle pga. av faren for smittespreiing».
3. Det har vore store strukturendringar innan mjølkeproduksjonen dei siste 15 åra. Jærmuseet ynskjer å sjå nærare på desse endringane, både i samtid og fortid.
4. Jæren har vore eit viktig område for pelsdyrhald. Denne næringa skal nå truleg avviklast innan , og kan vere eit aktuelt tema i eit samtidsdokumentasjonsprosjekt.
5. Jærmuseet har ei stor samling reiskapar frå den jordbruksbaserte jærindustrien som skal formidlast i det nye studiemagasinet som vil vera klar for innflytting i 2019-20.
6. Det er nødvendig å lage plan for innhald og problemstillingar spørsmålsstillingar ein ynskjer å ta opp. Det vil legges føringar for vidare forskning og kunnskapsutvikling.

7. Det er nødvendig å lage plan for innhald og spørsmålsstillingar ein ynskjer å ta opp, det vil legge føringar for vidare forskning og kunnskapsutvikling.
8. Kystjordbruket var tradisjonelt kvinnene sitt arbeid. Jærjordbruket vart tidleg mekanisert og det er vanskeleg å få auge på kvinnene si rolle på gardane i denne regionen. Bortsett frå Eldbjørg Fossgard sitt doktorgradsarbeid som dekker perioden etter 1980, er det gjort lite for å sjå jærjordbruket før 1980 i eit kjønnsperspektiv. Dette kan danne utgangspunktet for eit forskingsprosjekt.

Vedlegg

Litteraturliste

1. Eldbjørg Fossgard *Frå lagnad til val. Kvinneliv på vestnorske gardsbruk 1930 - 1990* (1996)
2. Målfrid Grimstvedt, Torbjørn Hertel-Aas, Lars Gaute Jøssang *Med sauen til heis* (1996)
3. Lars Gaute Jøssang *Industrieventyret på Jæren 1800 - 2000* (2004) I samarbeid med Det norske samlaget.
4. *Sandnes Hva hendte - og når? Høle, Høyland, Riska og Sandnes* Redaksjon: Arne Hove, Gro Persson, Olav Skjellevik, Sigbjørn Stangeland (2007)

Liste over hovudfagsoppgåver med relevans til museet sine samlingar

1. **Anne Jorunn Frøyen:** *Den driftige Jærbonden i etterkrigstiden – myte eller realitet?* (UIB, 2000)
2. **Torbjørn Hertel-Aas:** *Heiaføring og heisesjefer gjennom 160 år.* (UIB, 1998)
3. **Svein Høyland:** *Stein og stål. Utviklingstrekk av reiskapsindustrien på Jæren, og reiskapsbruken i jordbruket, frå kring 1950 til 1970.* (UIB, 1998)
4. **Reidar Klausen:** *For- og etterarbeid i forbindelse med elevbesøk på vitensenter. Har det noe for seg?* (NTNU, 2017)

Liste over fagfelleverderte artiklar

Anne Jorunn Frøyen. 2009. «Antioksidantar og frie radikal. Mat og vitskap i norske vekeblad i 2006». i Berkåk, Odd Arild et al. *På sporet av den tapte samtid.* S.167 – 177. Norsk kulturråd.

Anne Jorunn Frøyen og Knut g. Austad. 2012. «Landskapsendringar sett gjennom ein museumsgard på Jæren – Audamotland i Hå». I *Heimen Lokal og regional historie.* Nr. 3, s.291-303.

Anne Jorunn Frøyen. 2014. «Når steingardane skal på museum». I *Heimen Lokal og regional historie.* Nr.4, s.355-372.

Sondre B. Hvam. 2016. «Sola hovedflystasjon som fremskutt krigsbasis for amerikanske flystyrker - Brudd eller videreføring av tidlige politikk». I *Historisk Tidsskrift.* Nr.4, s. 514 – 538

Sondre B. Hvam. 2017. «De lette stridsvognene på Jæren - I skyggen av den kalde krigen». I *Norsk Museumstidsskrift.* Nr. 1, s. 20 – 38

Liste over tidlegare forskings- og dokumentasjonsprosjekt

Museet har delteke i dei **nasjonale museumsnettverka** sidan 1990-talet og publisert artiklar knytta til fellesprosjekt som *Plast i det moderne Norge*, *Dokument 2000*, *"På sporet av den tapte samtid"*, *Noregsgarden*. Desse prosjekta er forankra i musea sitt samtidsnettverk og har resultert i fire artiklar skrivne av museets medarbeidarar, sjå nedanfor.

Museet har lagt til rette for og hjulpet studentar som skriv hovudfagsoppåver med relevans til museets samlingar og tema, til dømes Svein Høyland, Anne Jorunn Frøyen og Torbjørn Hertel-Aas, sjå vedlegg.

Dokumentasjonsprosjekt med publiserte artiklar, bøker, filmar:

"Med sauen til heis" 1992 - 1997 Innsamlings- og dokumentasjonsprosjekt om sauebøndene i Sør Rogaland og den spesielle driftetraffikken som er blitt drive her frå 1830-åra til i dag. Publisert som Jærskrifter 2. Torbjørn Hertel-Aas brukte også materialet i si hovudfagsoppgåve i historie 1998: *"Heieføring og heiesjefer gjennom 160 år"*, Universitetet i Bergen.

"Teknologisk endring og produktutvikling" 1995 – 1998 Dokumentasjon av arbeidsprosessar, arbeidsorganisering og arbeidsmiljø i reiskapsfabrikkar på Jæren og systematisering av jordbrukreiskapa frå Kyllingstad plogfabrik, Kvernelands Fabrikk og F.A. Underhaugs fabrikk. Publisert i artikkelen *"Jærplogane"* i *"Sjå Jæren"* 2000 og på www.jaermuseet.no i perioden 2000 – 2004.

"Bonde eller kone" 1996 Dokumentasjon av bondekvinna på Jæren i 1996. Artikkelen *"Bonde eller kone. Bondekvinna 1996"* Ingeborg Nærland Skjærpe, *Sjå Jæren* 1996.

"Jærskemattradisjonar" 1997 – 1998 Innsamling av munnleg tradisjon, kjeldestoff og litteratur om mat og mattradisjonar på Jæren. Publisert i *Sjå Jæren* 1999: Målfrid Snørteland *"Jærskemattradisjonar"*, Målfrid Grimstvedt *"Havregrynsmøller i Rogaland"*. Målfrid Snørteland har også skrive det kulturhistoriske kapitlet i *"Et: på kjøkkenet i Rogaland"* 2007 og kapitlet «Mat og drikke til kvardag og fest» i *Hå kulturhistorie*, band 3 (2013).

"Plast i jordbruket" 1997 – 1998 Del av forskingsprosjektet *"Plast i det moderne Norge"*, eitt samarbeid mellom seks musé. Kartla plastens inntog frå forsøk med gras i plastsilo i 1952 til 1975 då dyrking under plast bare var eit av mange felt der plasten i jordbruket hadde fått fotfeste.

"Mjølkk eller gulrot" 2000 – 2001 Frå mars 2000 til mars 2001 følgde me arbeidet på eit gardsbruk på Vik i Klepp. Her dokumenterte me driftsforma på garden gjennom å videofilma, fotografera, skildra og intervjuar dei som bur og arbeider her. Publisert : Målfrid Grimstvedt *"Gulrot eller mjølkk. Ein jærsk sjøgard ved tusenårsskiftet"*, *Sjå Jæren* 2000. Videomaterialet er digitalisert og eit utval er brukt i utstillinga «Traktorliv» 2015.

"Flyplassen – møteplass ved tusenårsskiftet" 2000 Eit "Dokument 2000" prosjekt innafør Samtidsnettverket. Her stod dei flyktige møta mellom publikum og dei som arbeider på flyplassane

på Sola og på Karmøy i fokus. Publisert: Inger Smidt Olsen "Flyplassen – møteplass ved tusenårsskiftet" i prosjektrapporten og i Sjø Jæren 2003 "Å reise det er å leve".

"På sporet av den tapte samtid" 2006 – 2009 Samtidsprosjekt som resulterte i to artiklar i Norsk kulturråds rapport 2009: Anne Jorunn Frøyen "Antioksidantar og frie radikal Mat og vitskap i norske vekeblad i 2006" og Målfrid Grimstvedt "Kven har kontrollen på norsk mat?". Det resulterte også i artiklane Frøyen "Me et så grævlige mykje" og Grimstvedt "Jærsk matproduksjon i endring" i Sjø Jæren 2009.

«Veikrysset i havet». Artikkel om sjøtrafikkentralen på Kvitsøy av Eirik Gurandsrud frå Jærmuseet. Publisert i årboka Sjø Jæren i 2011

Svein Dybesland "Vindkraft i Norge - om historisk bruk av vindkraft", 2008. Ei undersøking utført av Jærmuseet på oppdrag av NVEs Museumsordning. Også publisert i "Sjø Jæren" 2011 og i utvida versjon som nettutstilling på www.jaermuseet.no frå 2011.

Figgjo Fajanse – Figgjo AS, 2011 – d.d. Museet overtok i 2012 bedriftsarkiv med fotosamling og gjenstandssamling frå steintøy og porselensprodusenten i Sandnes. Det har til denne tid resultert i fire artiklar i årboka: Målfrid Grimstvedt "Turi-design 1960 – 1980" (2011), Berit Bass og Målfrid Grimstvedt: «Rolf Frøyland danser polka på 11 mm» (2012); Therese Espeland: "Fra kaffekjeler til bispehatter. Olav Joa- formgiver ved Polaris og Figgjo" (2016). I 2013 utførte Berit Bass og Inger Smidt Olsen ein filmdokumentasjon og formidling av prosessane bak utviklinga av porselenet til Stavanger Konserthus: frå idé til «ut i verda». Filmen er delt inn i 6 tematiske kapittel (total lengd 18 min) og er ein del av utstillinga «Det ska svara seg» på Vitenfabrikken. Tittel: «Figgjo Felt og Figgjo Pisa»

Det tyske jager- og bombeflyet Henkel He 115, 2012 – d.d. Flyet blei heva frå 70 m djup i Hafrsfjord i 2012. Sidan har det blitt jobba med dokumentasjon, analyse og rekonstruksjon/restaurering. Historia er dokumentert med film, foto mm. Til no er det skrive to artiklar i Sjø Jæren: J P Petersen og S B Hvam: Heinkel He115: En skjult skatt (2012) og Eirik Aarebrot: Konservering av haleseksjonen Heinkel 115 (2014).

Tempohistorie, 2014 – 2015. Tempo motorsyklar og mopedar blei produsert av firmaet Jonas Øglænd i Sandnes, eit firma som i ein lang periode hadde den største konfeksjons- og sykkelabrikken i landet, på det meste med nesten 2500 tilsette.

Dokumentasjonen var eit samarbeidsprosjekt mellom Akademiet vidaregåande skule og Jærmuseet – Vitenfabrikken. Me intervjuar dei som var med på Tempo-produksjonen og formidla det til eit allment publikum. Spørsmål: Kva er en Tempo-sykel? Korleis var det å vere med på utvikling, produksjon og sal av Tempo mopedar og motorsyklar? I dag er Tempoklubben den største klubben i landet for veterankjøretøy. Kvifor er det slik og kva driv Tempoklubben?

«Hvorfor utarbeide en samlings- og utstillingsplan for Flyhistorisk Museum Sola?». Artikkel om samlingsforvaltninga for Flyhistorisk Museum Sola av Sondre B. Hvam frå Jærmuseet. Publisert i årboka Sjø Jæren 2015.

«Turi-kumlokk. Kunstkumlokk i Sandnes kommune» 2015. Sandnes kommune utlyste konkurranse om utforming av eit kunst-kumlokk. Kunstnaren Turi Gramstad Oliver fekk oppgåva. Turi sitt kumlokk

ligg nå på fleire hundre av byens gatekummer. Jærmuseet – Vitenfabrikken og ein filmskapar dokumenterte prosessen og presenterte kumlokket i ei utstilling på Vitenfabrikken i 2015. Skissene, det første kumlokket og støypeforma inngår i museets si samling. Publikasjon: Utstilling med film (6 min) «Turi-kumlokk» på Digitaltmuseum.no

«Spøtakoner og strikkemaskinar» 2016. Anne Cecilie Tjersland studerte museet si samling av handstrikkemaskinar. Ho reingjorde fire maskinar, analyserte strikkeplagg laga på desse maskinane og strikka opp kopiar av dei. Arbeidet er publisert i artikkelen «*Spøtakoner og strikkemaskiner*» i *Sjå Jæren* 2016 og deler av materialet er publisert på Digitaltmuseum.no.

«Habitt/profitt – Bunad i dag» 2016. Spørjeundersøking blant konfirmantane i Time kommune om kva dei skulle ha på seg til konfirmasjonen. Undersøkinga blei gjennomført i samband med utstillinga «Habitt/profitt – Bunad i dag» på Garborgsenteret i 2016/2017, og blei publisert som del av artikkelen «Bunadsjenter og dressgutar» av Jorunn Osland i «*Sjå Jæren*» 2017.

«Størst på småmøbler». I 2017 opna ei utstillinga «Alle gode ting er tre» på Vitenfabrikken. Utstillinga både dokumenterte og formidla den omfattande møbelproduksjonen i Sandnes-området frå slutten av 1800-talet til 1970-talet. Artikkelen «Størst på småmøbler» frå årboka *Sjå Jæren* 2017 av Per Inge Bø i Jærmuseet samanfattar dokumentasjonen av den lokale møbelproduksjonen.

«Garman og splitcanstengene». Artikkel om fiskestongproduksjon på Jæren av Knut G. Austad frå Jærmuseet. Publisert i årboka *Sjå Jæren* 2017.

«Sauen, hunden og gjetaren» 2015 – 2018. Museet følgjer opp prosjektet «Med sauene til fjells» frå 1990-talet. Denne gongen har me engasjert ein filmkunstnar, som saman med museet har følgd sauebønder gjennom arbeidet heime på garden og på sommarbeite i heia. Samstundes blir andre sider av livet med sauene dokumentert av ei utstillingsgruppe på museet. I tillegg har me *Delprosjektet «Digitalt fødde foto»* 2017-2018

Museet saman med fotoarkivaren i Fellestenestane i Rogaland samlar inn digitalt fødde foto frå to sauebønder som er knytta til dokumentasjonsprosjektet *Sauen, hunden og gjetaren*. Prosjektet er ei utprøving av metode og kjeldeverdi på foto henta frå Facebook og mobil- og digitalkamera. Prosjektet blir avslutta i 2018.

«Jonas Øglænd. Ø-byen Sandnes» 2017 – 2018. I samband med utstillinga «Ø-byen» blir det samla inn dokumentasjonsmateriale, foto og intervju med personar knytta til bedrifta som på det meste hadde 2300 tilsette. Samstundes blir museet si gjenstands- og fotosamling frå bedriftsmuseet revidert, m.a. med suppleringsinformasjon. Materialet vil bli publisert gjennom utstillinga som opnar i mai 2017.

